

Men det är er sydliga vind som hälsar på

Griskultingen snurrade sakta medsols. Det betydde sydlig vind. Eller snarare bris. Gnisslandet hördes inte hit ner till gatan. Den lilla tanten i sin gammelrosa ullsommarmarkappa kisade mot taket. Hon nickade mot kultingen. ”Nästa månad blir det oljekannan. Det är dags att sluta gnälla.” Hennes snabba småfnysande skratt påminde om sökande hundars sniffande i marken. Grisen, äldst av alla, klart han gnällde, han var väl avundsjuk. De nyaste hade kullager. Hon var framme vid franska caféets entrédörr och gick in.

– God morgon Madame! Vilken underbar dag!

Fransmannens tunna mustasch var formad till ett leende. Han vilade extra länge på u:et i underbar och böjde sig fram över disken för sin fråga:

– Vill ni dricka er café au lait utomhus idag, madame?

– God morgon, Jaque! Nej tack, jag sitter här inne. Det är fortfarande kyligt, men det är er sydliga vind som hälsar på här, så värmen kommer nog framåt dagen. Hon la mynten för kaffet i Jaques öppna hand. Han tackade nickande och vände sig mot kaffemaskinen. Tantens gick bort till fönsterbordet där hon suttit varje morgon sedan hon gått i pension för femton år sedan. Hon tittade tvärs över gatan till sin egen port, den välvda. Följde balkonggraden upp till översta våningen och vinkade försiktigt mot taket. Grisen hade sitt glada huvud mot solen. En tydlig silhuett mot den solblå himlen. Hon såg till och med svansen och kunde känna bucklan på den hamrade plåten längst ut på knorren mot sina fingrar. Ingen annan kände till den bucklan. Jaques ställde ner kaffekoppen på det runda bordet och följde hennes blick.

– Ah! Solen, madame, solen gör himmelens färg till spegel för era ögon!

Hon skrattade efter honom. ”Du skulle bara veta att jag har en grissvans i mina tankar”.

Tillbaka i bostaden slog hon sig ner i tevesoffan för att se sista halvtimmen av ettans morgonprogram innan hon gick in i arbetsrummet. Det låg en plåtfigur på den rena träskivan. Bredvid fanns en mjuk bomullstrasa och en femlitersburk med alkydfärg. Svart. Ett vikt brunpapper låg invid väggen. På det, ett namn skrivet med blyerts,

Henry och därunder ett oläsligt årtal. Småpenslar stod i olika storlekar i tomma kaffeburkar på hyllorna mellan fönstren. Moddlare och större penslar låg i lådorna vid den rostfria bänken. På ena väggen var hyllorna från golv till tak fyllda med tidningsurklipp i randiga och prickiga papplådor utan lock. Skisser från promenader, resor och sömnlösa nätter, var insatta i blommiga pärmar. Skokartonger märkta med olika färgfläckar innehöll gem, påsförslutare, korkar, rosetter, tygband, plast- och glaspärlor och små fynd från cafébesök. Folk lämnade de mest intressanta saker på borden. Pennor, knappar, anteckningslappar, med telefonnummer, inköpslistor, små sockerpåsar och erbjudanden om halva priset på rosor. En särskild papplåda för servetter med cafénamn på stod intryckt bakom de andra kartongerna. En gång hade hon hittat en fin klocka, med gyllene metallarmband. Hon hade aldrig haft den på sig själv, men tog ibland fram den ur hattasken med stora, gröna och svarta blommor. Damen som suttit vid bordet och förmodligen var den som glömt klockan, såg ut att kunna gå direkt till juveleraren och köpa tio nya. Tanten hade inte ropat efter henne. I en trälåda låg paketsnören, en sekator med rostiga blad och brustet plastskaff, saxar, knivar, och andra livsnödvändiga ting.

På översta hyllan fanns album med knappt läsliga årtal. De var täckta av damm. Hon såg upp mot dem ibland och tänkte att hon kanske skulle ställa dit trappstegen och titta i något av dem. Det från 1963 med utsmyckningen till konserthuset. Eller det från 1979 med broräckena i Neapel som de vunnit pris för. Men, hon visste ju redan i detalj hur allt såg ut. Hur allt kändes. Vilka delar som var släta och jämna, i vilka hörn och fastsättningsytor hon kunde känna skrovligheter och skruvhuvud. Så hon struntade i trappstegen och albumen.

Hon gick fram till plåtfiguren på bordet och böjde sig ner för att kika på den i olika ljus. Kände försiktigt på ytan och strök över den med handflatan.

– Ikväll är det din tur. Det var en tisdag du var uppe senast. Hu, vilket oväder. Trodde vi skulle falla ner på trottoaren båda två. Men nu är det soligt och fint. Taket är ordentligt torrt och du har fått ny, fin färg. Svart som frack. Den här alkyden är riktigt bra.

Hon tog ett par steg mot burken och läste på den, fastän färgen runnit över hela innehållsförteckningen. Hon pratade vidare med plåtfiguren.

– Nu du lilla lamm! Bä, bä. Är det din päls jag har i min kappa måne? Du svarar aldrig på den frågan men du har värmt mig många år. Jaja, du vet det förstås. Och nu är det ju snart sommar igen.

Hon skrattade länge.

På väggen mittemot fönstren satt ett papper som inte längre var vitt. Det var en tabell med siffrorna 1-31. Efter varje siffra stod ett ord. 1- schäfer, 2 – tax, 3- collie, 4 – pudel, 5 – terrier, 6 – vinthund, 7 – gris, 8 – lamm. 9 – ko, 10 – tjur, 11 – häst, 12 – kalv, 13 – vildsvin, 14 – björn, 15 – grävling, 16 – igelkott, 17 – ekorre, 18 – räv, 19 – hare, 20 – rådjur, 21 – älg, 22 – hjort, 23 – ren, 24 – katt, 25 – orre, 26 – tupp, 27 – höna, 28 – gås, 29 – struts, 30 – stare, 31 – bläckfisk ,

Ljudet från brevlådans smäll mot dörren fick henne att hoppa till. Hon småsprang ut till dörren. Ställde sig på tå med ögat mot titthålet och kikade ut i trappuppgången. Sedan böjde hon sig ner och tog upp det ljusgröna papperet: Rengöring av luftkanaler. Tjurdagen den 10 april mellan kl 7.30 och 11.00 Onsdagen förstås. Det är den lättaste flöjeln hon har. Finaste kullager. Dyrast.

Klockan 8.15 på onsdagen ringde det på dörren. Hon reste sig från Mogensenstolen bredvid paraplystället där hon suttit sedan 07.30.

– Välkommen in, bjöd hon.

– Tack, tack.

Han tog av sina skor. Bakkanten var nertrampad på båda. Det luktade redan varma fötter. De gick in mot elementen i rummet.

– Hur är det med sotarmästaren? Hon undrade med förväntansblick

– Med Gammelkalle? Den unge mannen såg på henne med hopdragna ögonbryn.

– Joo, det är nog bra. Han tittar in då och då.

– Berättar gamla historier förstår jag?

– Jo, det rör sig i det huvet.

Han la tidningar under tilluftsinsatsen och gjorde rent.

– Han kan alla tak i kvarteren här. Sa hon sökande.

– Jo, säkert i halva stan, sa sotaren.

Hon gick runt till de förtorkade krukväxterna och ryckte vissna blad. Vid marmorpedestalen stannade hon. Därifrån kunde hon titta på den unge mannen utan att han kände sig besvärad. Det blev bara en blekgrön naken stängel kvar av gullrankan som slingrade sig upp på väggen. Den hängde kvar på knappnålar nerstuckna i tapeten och försvann bakom en tavla med bred svart ram.

– Hade han något roligt att berätta om min port?

Hennes händer svämmade över av torra blad. Hon hade ett pudelliknande sätt att luta huvudet och fokusera framåt. Han stannade upp i sitt arbete, rynkade pannan ett ögonblick innan han sa:

– Nej, inte vad jag kan minnas. Men av allt han berättar är det svårt att veta vad som hände i vilket hus. I ärlighetens namn ska jag säga att jag inte lyssnar ordentligt heller.

Hon nickade nöjd och gick ut i köket med bladen. Då hade sotarmästaren hållit sitt löfte ändå. Han hade varit svår att övertala men hon hade behövt en sammansvuren för att flöjelprojektet skulle fungera.

När den unge mannen var klar var det dags för morgonkaffet hos Jaque. Hon vinkade försiktigt åt tjuren. Jaques mustach log.

*

– Jäkla Bläckfisk!

Och varje gång hakade den tag i ena gångjärnet på vindsluckan. Eller så blev en arm kvar på fel sida om tröskeln. Hon hade haft den i tjugo år. Den var näst yngst.

–Det här får banne mig bli din sista resa. Jag ger upp dig nu. Du är fortfarande lika jobbig som du var då.

Bläckfisken var nästintill omöjlig att få upp. Och lika besvärlig att ta ner igen. Om det blåste satte hon inte alltid upp den. Det var ett misstag att hon gjort den så stor. Hon hade varit helt perspektivlös när hon tillverkade den. Med sina tunna armar överallt såg den skir ut, men den var ändå störst och mest störande av alla. Nästan sjuttio centimeter i diameter. Griskultingen var bara femtiofem. Hon hade gjort den balanserande på bara en av sina åtta armar, runt tvärpilen. Hans behov av att stila var perfekt framlyft, nu som då. Resterande armar höll olika gracila rörelser, förvillande

sin omgivning. När det blåste hårt såg den nerifrån ut som en pappersboll som knycklade ihop sig. Jodå, den var lyckad. Sann. Besvärlig.

Under en period hade hon funderat på att ta bort den. Stryka den ur minnet helt enkelt. Rune. Tillverkad 1985.

Hur han på morgonen kommit in med nyplockade ringblommor från trädgården. Hur hon låtsades sova. Orkade inte diskutera fler alternativ. Ville bara att han skulle gå. Hur han hade böjt sig över henne och lagt blommorna vid hennes morgonsömniga täcke. Hans ord. "Låt oss inte bli bittra. Låt oss fortsätta se skönheten i varje dag. Kanske kommer vi att förstå. Sedan." Hur hon väntat tills bilen rullat bort. Hur hon stigit upp, låtit tårarna rinna av lättnad. Av saknad. Av ilska. Av ilska först när hon gått ut i ateljén och sett allt han plockat med sig. Den galvade plåten, den stora plåtsaxen, knäckmaskinen, alla tolvlitersburkar med färg, och den älskade gamla rostiga plåthinken. Den var hennes fynd! Hur han hade smugit in och länsat hennes hjärta med alla sina armar. Och hon hade sovit på sina ärtlösa bolster. Det blev ingen gemensam delning. Han fick bli en bläckfisk. En ful.

Nu skulle den bara ner i hålet och säkerhetskedjan på underifrån. Hon stängde den lilla luckan. Hon såg inte haspen längre. Men hennes händer visste.

– Se Dig omkring ordentligt nu, för det här blir ditt sista dygn utomhus.

Ur byxfickan på låret tog hon upp en liten sprayburk med Hedins guldfärg. Hon sprayade ett kors på båda sidor av bläckfiskens huvud. La tillbaka burken i fickan. Lyfte upp Staren som låg och väntade på avsatsen bredvid. Han var betydligt mer lättburen, och tillsammans tog de sig ner för vindsstegen.

Tillbaka i lägenheten pustade hon några minuter i stolen i hallen innan hon gick tillbaka med staren till arbetsrummet. På papperet hon vek runt plåtfågeln stod det: Robert K. 1980, Några tidningsklipp var klistrade runt namnet. Det var bilder och recensioner från den store tenorens framträdanden i staden.

– Undrar vart du tog vägen? Blixtpippin lilla. Du var i alla fall bättre på att sjunga än på något annat.

Hon ställde in paketet på sin bestämda plats i nedersta hyllraden i fack nr 30. Gav hela hyllraden ett ögonkast, suckade och gick mot fåtöljen, Jacobsens sköna Giraff. Passionen för danska stolar hade givit henne en stor samling. Alla noga provade före köp. Tidningen låg vikt på golvet nedanför stolen med familjesidan uppe. En dödsannons inringad.” Rune Lundgren, född 1931-09-14, död 2005-05-03, har idag lämnat oss...”

Whiskyn blev grande. Efter två djupa klunkar tog hon klippalbumet som låg bredvid glaset och slog upp en sida på måfå.

– Haha, jaha, där är *du*, lilla kisse. Gosig och egen. Sommarkatt. Det var före kriget. Minns inte längre...var det Bertil?

Det skramlade till inne i hennes huvud. Hon skakade på sig, tog en klunk till av den skotska. Någon klippte plåt därinne. Vem kunde det vara? Nu? Det var längesedan hon sålde sina verktyg så det måste vara någon med egen sax. Hon gick in genom högerörat för att se efter. Det var mörkt och luktade kvalmigt. Men när hon väl kommit förbi det efterhängsna gladpackliknande draperiet som försökte fånga henne kände hon sig lättare. Värken i knäna och ryggen måste ha fastnat i plasten.

Sommaren flyttade in i henne. Hon kunde småspringa och göra små hopp. På en solgrön äng gick betande djur. En del vilade, alldeles som de ska på en sommaräng. Hon sökte med blicken bortom ängen var det skramlande ljudet kunde komma ifrån men såg inte något ljudligt. En ekorre kilade över hennes fot. ”Pelle?” hon fnissade till. Hundskall bakom henne och fem hundar kom rusande. Plåtskramlet blev högre som om all plåt hon använt i sitt arbete nu föll ner runtomkring. Hundarna hoppade och gnydde och nafsade. Den vita terriern drog i hennes byxben. Hon klappade dem så gott det gick i deras bus. Vid en buske låg en schäfer. Hans lugna spejarögon lockade henne att komma. Hon satte sig ner bredvid honom.

– Har du fått nog nu? frågade han skrikande för att överrösta skramlandet.

–Ja, ropade hon tillbaka, jag är nöjd. Och hon klev ur sitt gråa blåställ och började känna på sin kropp. Det hårda oljudet stegrades och pulserade. Muskelnerna skyndade sig att bli hårdare, huden drog ihop sig. Hon bubblade över och började springa runt.

– Men se! Se vad som händer!

Hon dansade och snurrade och alla djuren på ången snurrade och snurrade och blev hårdare och plattare. Hon var en skridskoballerina i en evig piruett med upplöst hår till det bakåtböjda huvudet. Den sydliga vinden från caféet förde Plåterskan och hennes svarta kavaljerer runt, runt på taken medan Jaque torkade fönsterbordet och tittade över gatan mot den välvda porten.

*

© *Helen Pihl* 2005